

Ålauget for Lindes Å, Seerdrup Å, Bjerge Å med Tilløb

Referat af møde mellem Ålauget og repræsentanter for vandløbsforvaltningen samt Plan og Miljø udvalget den 16. juni 2015 på Gefion, Sorø.

Ålauget havde indkaldt til mødet på grund af lodsejernes store problemer med vandafledningen i Seerdrup å gennem flere år. Med baggrund i vandførings- og vandstandsdata fra Naturstyrelsens målestation nr. 56.09 ved Johannesdal tilbage fra 1989 samt den tekniske redegørelse, som Vestsjællands Amt udarbejdede forud for regulativfornyelsen i 1992 er Ålaugets påstand, at regulativet ikke er overholdt. Ud fra dette har Ålauget på vegne af lodsejerne skriftligt stillet en række krav til Slagelse kommune.

Deltagere:

Centerchef Flemming Kortsen, Teknik og Miljø, Korsør (FK)

Vandløbsmedarbejder Jesper Cole, Teknik og Miljø, Korsør (JC)

Knud Vincents, formand for Vandsynsrådet og næstformand i Plan og Miljø udvalget (KV)

Kenneth Klausen, formand for Ålauget og lodsejer (KK)

Jens Nielsen, bestyrelsesmedlem i Ålauget og lodsejer (JN)

Steen Jørgensen, suppleant i Ålauget og lodsejer (SJ)

Kirsten Lysholm Nielsen, sekretær i Ålauget (KLN)

Jens Henrik Madsen, suppleant i Ålauget, medlem af Vandsynsrådet og bestyrelsesmedlem i Danske Vandløb og Gefion (JHM)

Erhvervspolitisk konsulent Erik Hansen Blegmand, Gefion (EHB)

Advokatfuldmægtig John Breving, Plexus Advokater (JB)

Niels Erik Pedersen, Holbæk Ålaug (NEP)

Fraværende:

Villum Christensen, formand for Plan og Miljø udvalget

KK: Bød velkommen, JHM blev udpeget som ordstyrer og KLN som referent.

Oplæg ved JN:

I høsten 2011 kom der store nedbørsmængder, som åen ikke kunne bortlede, hvilket gjorde, at kornet stod helt eller delvist under vand. Det blev starten på Ålauget.

Seerdrup å er 4,3 km langt og har et fald på gns. 1,6 ‰ - fra ca. 10,5 m o.h. til ca. 3,5 m o.h. med mange skarpe slyngninger, hvor der sker en del bredudskridninger.

Tidligere kunne markerne dyrkes helt ned til åen - dengang da lodsejerne selv stod for oprensningen. Et drænkort fra 2011 viser store områder, hvor markerne tørrer meget sent op om foråret. Drænene har til formål at holde grundvandstanden ca. 1 meter under jordoverfalden. Nogle tror fejlagtigt, at bare der ikke står vand på markerne, så er alt i orden, men virkeligheden er, at for hver cm, vandet stiger i jorden, forringes udbyttet med 1 %.

Afgrøderne behøver en roddybde på ca. 1 meter, så hvis vandet står 10 cm under jordoverfladen, bliver udbyttet forringet med 90 %.

Uddrag af den tekniske redegørelse, som er udarbejdet forud for regulativfornyelsen i 1992:

"Østdanske vandløb har en meget ringe sommervandføring og en stor vintervandføring. Det skyldes, at kun en ringe del kommer fra grundvandet, og vandføringen er derfor meget afhængig af nedbør og temperatur."

Amtsrådet udarbejdede en landbrugsplan, som blev indarbejdet i regionplan 1985-96. Størsteparten af arealerne i Vårby å systemet er udlagt som "særligt værdifulde landbrugsområder".

Derfor giver det heller ingen mening, at man længere hente i den tekniske redegørelse pludselig udpeger arealerne langs bl.a. Seerdrup å til miljøfølsomme områder, hvor målsætningen er, at arealerne skal udgå af omdrift ved at overgå til græsningsarealer med forbud mod eller reduceret gødskning og sprøjtning samt begrænsninger med hensyn til dræning. Den eneste compensation, man ville give, er 900 kr. pr. hektar/år for miljøvenlig drift.

"Ved udarbejdelsen af de nye regulativer sikres det, at vandføringsevnen ikke forringes i forhold til det tidligere regulativ. Har de faktiske forhold ikke opfyldt de krav, som blev opstillet i det tidligere regulativ, kan der tages udgangspunkt i de faktiske forhold." Vi mener ikke, at dette legitimerer misligholdelse af regulativet.

"I det tidligere regulativ har der været stillet krav til vandløbets skikkelse. Denne metode giver ikke garanti for, at vandføringsevnen er tilstrækkelig god eller tilgodeser miljøet. Derfor vil der på de strækninger, hvor vandløbene er fiskevandsmålsat og hvor der ikke sker stuvningspåvirkning fra hav eller søer, blive stillet krav til, at vandføringsevnen ved enhver vandstand opfylder en minimumsværdi. Denne værdi er alle steder mindst lige så god som krævet i det tidligere regulativ."

Konklusion fra Hedeselskabets forundersøgelser 1983-86:

"Om sommeren har vandføringsevnen været bedre end de opstillede krav, mens kravene ikke altid kan overholdes om vinteren. Om sommeren er det sædvanligvis grødevækst, der giver anledning til nedsættelse af vandføringsevnen, mens det om vinteren i højere grad er sediment og tværprofil, der er afgørende for vandføringsevnen. Set i forhold til de udarbejdede vandføringsevnekrav ser der således ikke ud til at være problemer med grøde i Seerdrup å, medens der muligvis kunne være behov for en vis justering af tværprofilerne." Det er en pæn måde at sige på, at vandløbet allerede her trænger til oprensning.

"Det er fundet rimeligt, at der for hver kontrollokalitet fastlægges et vandstands niveau, således at hvis vandstanden overskrider dette niveau, kan der iværksættes vedligeholdelsesarbejde, uanset hvorledes vandføringsevnen i øvrigt er." Dette fordi kravkurven er fastsat udfra oversvømmelsesgrænsen, ikke drændybden.

Ved sammenligning mellem kravkurven ved st. 4100 i Hedeselskabets bilag 10 (HF) og regulativets kravkurve ved st. 4060 viser det sig, at amtet administrativt har hævet kravkurven ca. 20 cm ved at forvirre begreberne. I Hedeselskabets forundersøgelser vises en kravkurve nederst og en vedligeholdelseskurve oven over, - i regulativet vises en grundkurve nederst, som man fejlagtigt tror er kravkurven, men den kommer så oven over, hvor vedligeholdelseskurven plejer at være.

De mange projekter, som amt/kommune har gennemført i Seerdrup å, er foregået sammen med lystfiskerne. Hver gang lovede man lodsejerne, at det ikke fik afvandings- og afstrømningsmæssige konsekvenser. En lodsejer gjorde indsigelser mod det sidste projekt i 2011, men fik efterfølgende mundtligt tilsagn om, at de gamle gydebanks ville blive fjernet, hvorefter han trak indsigelsen tilbage. Desværre viste det sig, at forvaltningen ikke holdt ord, idet de gamle gydebanks blot blev jævnet ud over bunden, inden de nye blev anlagt ovenpå. Den slags forårsager stor mistillid til forvaltningen.

Da amtet i 1998 henvendte sig til lodsejerne om etablering af gydebanks, lovede man også, at disse fortrinsvis skulle etableres som nedgravede tæpper i bunden af åen. Kun dér, hvor der var plads, ville de blive lagt oven på bunden. Det viste sig efterfølgende, at ALLE var lagt oven på bunden.

En enkelt gydebanke fra amtets tid generede voldsomt for vandafledningen fra et hoveddræn. Da vi ved det sidste restaureringsprojekt var blevet lovet, at gydebankskerne ikke ville påvirke vandafledningen fra drænene, bad vi kommunen om at fjerne denne ene gydebanke. JHM og jeg lavede en opmåling med laser, som viser, at gydebanken ligger 27 cm over toppen af drænet.

Svaret fra kommunen var, "at man ikke kan ændre et vandløbs skikkelse uden forudgående reguleringsprojekt, medmindre der er tale om aflejringer, der fjernes som en del af den årlige oprensning". Ingen lodsejere ved Seerdrup å har set nogen oprensning aflejringer de sidste 30 år. Lodsejerne kan - iflg. brevet - henvende sig til lystfiskerne, hvis de vil ha' jævnet gydebankskerne lidt ud. Dvs. lystfiskerne kan tilsyneladende få lov til alt, hvorimod lodsejerne ingen rettigheder har. Endvidere skriver kommunen, at der er foretaget kontrolopmåling af vandløbet i 2014 og at regulativet er overholdt.

Herefter viste JN 3 slides med Q/H plots lavet af Kristian Vestergaard ud fra Naturstyrelsens opmålinger ved st. 56.09 i årene 1989-2014.

Den første fra vinterhalvåret i årene 1989, 1990 og 1991 viser, at vandføringen ikke er overholdt, også selvom kravkurven reelt ligger min. 10 cm for højt. Alle data fra Naturstyrelsen er validerede.

Den næste er tilsvarende, blot fra årene 2011, 2013 og 2014, og den viser at tilstanden er forværret, idet hovedparten af plottene ligger over både kravkurven og vedligeholdelseskurven.

Den tredje er lavet for kontrolperioden 15/2-15/4 i årene 2011, 2013 og 2014. ALLE plots ligger over både krav- og vedligeholdelseskurven, men kommunens kontrolopmålinger viser, at regulativet er overholdt.

Slutteligt viste JN sine egne målinger af nedbør og vandstand ved st. 475 for perioden 1/10-14 - 1/2-15 viser, at NHV på 10,80 m er overskredet 22 dage. JN's øvrige målinger viser, at NHV er overskredet 11 gange (perioder - ikke dage) de sidste 4 år. Regulativet foreskriver, at overskridelserne statistisk set sker 1 gang hvert 5-10 år.

Debat:

JHM konkluderede, at der var tre hovedpunkter til diskussion:

Manglende borgerinddragelse, gydebaner, som er forkert anlagt og forskelle mellem forvaltningens og Naturstyrelsens opmålinger

KK fremlagde herefter Ålaugets krav, som er sendt til kommunen:

1. Bunden oprenses hurtigst muligt, så regulativet er overholdt og i samme forbindelse omlejres gydebanerne, som Vestsjællands Amt anlagde i 1995-98, til "nedgravet tæppe", således som amtet lovede lodsejerne forud for etableringen (dokumentation haves).
2. I forbindelse med oprensning bør brinkerne sikres mod nedskridning.
3. Der opsættes en vandstandslogger ved skalapæl nr. 2 (st. 1793)
4. Det skal sikres, at de regulativmæssige opmålinger er 100 % uvildige, således at lodsejerne har garanti for, at der fremover bliver rensset op, når Q/H kurven overskrides.
5. Med baggrund i vedlagte data og plots fra målestationen, som viser, at kontrolopmålinger foretages i de måneder med mindst nedbør (se bilag 4), kræves det, at vintervandføringen forbedres, så NHV ikke overskrides ved nogen af skalapælene oftere end regulativet foreskriver (1 gang på 5-10 år). Derved bliver det igen muligt for lodsejerne at overholde EU-kravet om 3 forskellige afgrøder pr. ejendom samt forbudet mod at pløje før 1. november forud for vårsåede afgrøder. Disse krav er med den nuværende forvaltningspraksis umulige at overholde pga. årlige oversvømmelser.
6. Normal højeste vandstand tilbageføres ved næste regulativrevision til det niveau, som forundersøgelserne fastlagde forud for regulativrevisionen i 1992.

JC forklarede, at han efter en samtale med Naturstyrelsen i Nyk. F. har fundet ud af, at kommunen bruger en anden kote end Naturstyrelsen ved st. 56.09. Det har betydning for, hvor skala 0 ligger og hvordan Q/H kurven genereres, og kan derfor ikke undgå at give differencer i vandstandsmålingerne.

JN: Naturstyrelsens målinger er kvalitetssikrede.

EHB nævnte, at vandstanden ved st. 56.09 er overskredet hele tiden i kontrolperioden.

JC svarede, at han mener, at afsnittet vedr. overskridelse af vandstanden i regulativet er forkert, idet der kommer mere vand end Naturstyrelsen har registreret. Han fastholdt, at GPS og tværprofiler viser, at regulativet var overholdt ved oprensningskurven.

NEP nævnte, at der bør opmåles både ved høj og ved lav vandstand, hvortil **JC** svarede, at han ikke kunne overkomme mere i de 2 måneder, der måles i.

JHM: Alle Kristian Vestergaards plots i kontrolperioden ligger over oprensningskurven, hvortil **EHB** supplerede, at vandstanden er for høj ved 2 skalapæle - ved skalapæl 1 og ved st. 56.09.

JC: Jeg må erkende, at det er korrekt.

JHM: Konklusionen er altså, at ved max. vandføring, er regulativet ikke overholdt. Hvad vil forvaltningen gøre?

EHB: I påstår, at kommunens opmålinger er korrekte, men hvis det ikke er tilfældet, gælder det jo alle kommunens vandløb?

FK vil undersøge sagen til bunds, og hvis der er fejl, bliver det rettet, hvortil **KV** supplerede, at han ville tage problemet op som en sag i udvalget, idet de ikke kan leve med, at der er mistillid til **JC's** arbejde.

KK ville gerne vide, hvor for der ikke blev gjort noget ved den gydebanke, som det blev aftalt, da **JC** var ude og måle den op, hvortil **FK** svarede, at Seerdrup å er et § 3 vandløb, så der vil straks komme indsigelser.

KV supplerede, at **hvis han kan samle flertal i udvalget, gør de noget ved gydebanken.**

KK mener ikke, at § 3 overtrumfer et regulativ, hvortil **JB** supplerede, at hvis man ønsker at fjerne gydebaner i et § 3 vandløb, skal der normalt en reguleringssag til, men eftersom amtet lovede, at gydebanerne blev nedgravet og i stedet lagde dem oven på bunden, hvorved det bremser vandet, må man kunne nøjes med at søge dispensation til at fjerne dem. Denne vil nok blive påklaget af DN.

EHB: Som det fremgik af opmålingen fra 2014, ligger hoveddrænet under bunden. Der bør laves en konsekvensvurdering mht. gydebanken fra amtets tid.

JC: I forbindelse med projektet i 2011 kontrollerede vi vandløbet, og kan kun sige, at regulativet er overholdt både i forhold til Q/H og dræn.

JHM: Drænene blev i sin tid etableret højt oppe, - bare kig på rørudløbet ved st. 1100 på side 55 i Hedeselskabets forundersøgelser. Tilliden til kommunen er svækket.

JN: Tilliden er væk.

SJ: Jeg har 2 drænudløb. Hoveddrænet er altid fyldt og der er kun 2 cm vand over gydebanken. Drænene er ikke sunket og visuelt ser målingerne ved st. 56.09 ud til at passe.

JC: Jeg bliver nødt til at tage ud og se på tingene med Miljøstyrelsen. Jeg kan se på mine egne opmålinger, at der er sket en vandspejlsstigning på 10 cm fra 2011 til 2014.

JB: Er forvaltningen villig til at søge dispensation mht. fjernelse af gydebankerne?

FK: Regulativet er overholdt, så det er både en politisk og juridisk sag. JC tilføjede, at der kan godt være problemer, selv om regulativet er overholdt, fordi vi mener, at vandføringen er højere end Naturstyrelsen har målt.

EHB spurgte om det ikke krævede en reguleringssag, da man hævdede bunden?

FK svarede, at hvis man har hævet vandstanden uden en reguleringssag, er regulativet så lovligt? Vi må have en uvildig advokat på sagen - gerne sammen med Ålauget.

NEP: Q/H regulativet mangler en drænkote. Man kan regne koten ud ved at sætte vandføringen til 0. Der må aldrig være gydebanker i nærheden af drænudløb.

JC: Gydebankerne ligger over bund, men det er ok, hvis regulativet er overholdt. Jeg undersøger, hvad 0 i vandføring viser.

KV: Bundkoten skal holdes. **Vi sørger for en vandstandslogger ved st. 1575.**

KK bad JC om at kontrollere oprensningen. Grøden, som lige er blevet skåret, bliver ikke fjernet, men ligger i vandet og bremser dette. Det affødte spørgsmålet om maskinel eller manuel oprensning. JHM vil vide, hvad Arbejdstilsynet mener om manuel oprensning?

JN tilføjede, at det politisk er det besluttet, at al grødeskæring skal foregå maskinelt, hvis ikke der udtrykkelig står i regulativet, at det skal foregå manuelt. Hvad er årsagen til at det ikke sker?

FK svarede, at der er 9 kriterier, der spiller ind.

JN: Regulativet foreskriver, at der skal være en fri strømrrende på 140 cm. Til trods for, at vi flere gange har påpeget, at der ikke må stå øer af pindsvineknop midt i strømrrenden, laver man dem stadig.

JC mener, det er lovligt, hvis der bare er 2 x 70 cm strømrrende ved siden af, hvortil JHM påpegede, at det absolut måtte give et lavere manningtal.

JHM: Vi vil gerne have en skriftlig redegørelse med svar på Ålaugets krav.

KV svarede, at **sagen tages op politisk i udvalget** og **FK** tilføjede, at man ikke mente, at en skriftlig redegørelse var nødvendig, når vi har referatet. Referatet vil man i øvrigt gerne have til gennemsyn i forvaltningen.

SJ vil gerne vide, hvorfor brinkerne ikke bliver vedligeholdet. Tidligere var der ingen nedstyrtninger, idet der var græs på brinkerne. Når grøden smides på brinkerne, forsvinder græsset, og vandet tager den bare jord med sig, hvorved bunden hæves.

JC svarede, at regulativet er overholdt, men at de altid lytter til gode råd.

JHM: I snakker om at indføre Ålborgmetoden ved vedligehold af vandløbene.

Jeg har hørt en anden udlægning af metoden: Fra en båd skæres man hårdt i bunden en smal men dyb strømrrende, mens vandet tilbageholdes. Efterfølgende, men samme døgn, lukker man vandet ud på én gang, hvorefter det tager sedimentet med sig til opsamling nedstrøms. Det skulle give mindre oprensning at lave en dyb profil under regulativmæssig bund, og idet vandet løber stærkt, slider det, så pindsvineknop ikke kan etablere sig. Dette skulle give en fast strømrrende, som skal skæres tit og samme sted hver gang.

JC: Det tager vi på næste Vandsynsrådsmøde.

Forvaltningens bemærkninger til referatet (modtaget pr. mail d. 2/7 2015):

”**JC** svarede, at han mener, at afsnittet vedr. overskridelse af vandstanden i regulativet er forkert, idet der kommer mere vand end Naturstyrelsen har registreret. Han fastholdt, at GPS og tværprofiler viser, at regulativet var overholdt ved oprensingskurven.”

Ønskes ændres til

JC fastholdte, at GPS og tværprofiler viser, at regulativet var overholdt ved oprensingskurven. ”

Den første sætning står lidt uklart for os

FK: Regulativet er overholdt, så det er både en politisk og juridisk sag. **JC** tilføjede, at der kan godt være problemer, selv om regulativet er overholdt, fordi vi mener, at vandføringen er højere end Naturstyrelsen har målt.

Ønsket ændret til

FK: Regulativet er overholdt, så det er både en politisk og juridisk sag. **JC** tilføjede, at der kan godt være problemer, selv om regulativet er overholdt, fordi vi mener, at vandføringen er højere end det Amtet har sat som maxvandstand / vandføring

-----

JC: Gydebankerne ligger over bund, men det er ok, hvis regulativet er overholdt. Jeg undersøger, hvad 0 i vandføring viser.

Ændres til

JC: Hvis Gydebankerne ligger over bund, er det ok, hvis regulativet er overholdt. Jeg undersøger, hvad 0 i vandføring viser (bundkote)

Ellers ingen bemærkninger

Venlig hilsen

Flemming Kortsen

Centerchef, Center for Teknik og Miljø